

ORADEA-MARE (N. VÁRAD)
3 decembre st. v
16 decembre st. n.

Ese in fiecare duminică
Redacțiunea:
Strada principală 375 a.

Nr. 49.

ANUL XXXI.
1895.

Pretul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.
Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România pe an 25 lei

F r i c a .

Pas.
— Pas.
— Și pas.
— Vrea să țină o 'nvârtim șamșurcă. Fărte bine: eu știu, n'am să prind nimic.
— Nu se prinde, țise primul jucător, care a runcă un as.

— Să nu se prindă, întâră ceialalți doi.

— Nu se prinde, mai adăogă primul.

— Să nu se prindă, întâră ceialalți.

— Pil pe asta, țise cel dintâi, aruncând un șapte ochi.

— Prinde-o măgarule și sărut-o, că n'o mai veți — adăogă cel de-al treilea, acoperind pe șapte cu opt ochi. — Ce-l de-al treilea inse, in loc să pue o carte mai mare, de aceeaș colóre, aruncă un as străin, și astfel scăpă.

— Nu se pôte! strigă cel păcălit, me trageți pe sfóră. Eu ve dau dracului, cu prefa vóstră cu tot. Ce vré să țică asta? adăogă el indignat: țic șapte trefle și intru de doue ori; țic cupe simple și dnu căpitan me viră și acolo; țic carale, țic pici, — dumealui se ține de mine ca un scaiu. Acuma puiu opt peste șapte și dumnealui găseșce mijloc să me 'ncalțe și cu astea. Apoi nene, până-ací! Unde-s cupele, me rog? Eu n'am decât doue; câte ai dle general?

— Patru, răspune primul jucător.

— Ei, doue și cu patru fac șése; vré să țică, dumnealui să aibă doue cupe 'n mână. Unde-s?

— Uitați, dle colonel, că 'n jocul ăsta este și talon, — pôte c'or fi 'n talon.

— Ei, or fi 'n talon... or fi 'n talon, dta me cam iei așa, peste... picior.

— Nu te supără, colonelule, țice generalul G.

Viéta nóstră este ca suava rouă,
Care 'n diminéță ne suride nouă.

Atâta patimă avea generalul pe: *Bolintineanu* și prefa. Cărțile se 'mpărțiseră din nou.

— Pas, țise generalul.

— *Ne passe pas*, li respune o voce de la spate, și 'n acelaș timp un cap neșesălat se ivi de-asura mesei de joc.

Câteș trei jucătorii se întórseră spre mosafir, care, imbrăcat cu o manta próstă de soldat și fără grad la chipiu, séménă cu un tambur-major liberat. El incepú să vorbescă repede:

— Nene, eu nu știu cum veți fi ducénd-o voi, da eu știu c'o duc prost al dracului. Auđi cap!... dá tunurile pe mâna copiilor: bofa, bofa totă nóptea. De-abiá țici Dómne ajută, că s'a liniștit Turcu, și dnu căpitan... Janghină ăla, cum îl chiamă?...

— Lambrino?

— Ei, Lambrino; dnealui cică să incerce un tir de nópte ca să-și fic-

seze poziția pentru tir plonjeant. Eu la ómenii mei le spun una, și artileria face alta.

— Da ce le spui dle colonel? intrebă ironic căpitanul care jucă.

— Ce să le spuiu mon cher? ia i-am oprit de-a mai fumá nóptea. Pe așa beznă de intuneric te vede Turcu și in gaura de șérpe decă ai fumá.

Căpitanul incepú să ridă cu hohot.

— Ce riđi, domnule? il apostrofă noul venit cu reutate.

PASTEUR.

Căpitanul rîdea pe față.

— Cum să nu rid... la 4 kilometri... să nu se mai fumeze.

Colonelul înalță din umeri, arătând cu capul spre căpitan.

— Adică ce-i fi dicînd, că dta ești grozav ha? dumitale nu ți-e frică? He!. cum o să-mi infunzi pîrlógele, dómne!

— Ia să nu mai glumim dle colonel, díse căpitanul serios.

— Da, dlui e grozav, întări primul colonel din partida de cărți, care profită de ocazie ca să-și resbune de asu de la șamșurcă, — și m'aș prinde deu, că să-i dau nu știu ce, nu iese până 'n ușa cortului.

— Ei, aș!... respunse căpitanu.

— Adevêrul e, că e intuneric al dracului, întări generalul G.

— Ia lasă, dle general, ori cât de intuneric să fie, tot n'am ajuns așa de reu: mie nu-mi e scîrbă, cum díce dl colonel — și subliniă vorba — de harapul cel buzat de pe șanț.

Colonelul trânti cărțile cu fața 'n jos și-și infipse mâna dréptă in burtă, căci eră tot numai stomah. Gușa sa nerasă tremurá sub barbă, și fálcile, răđemate in vre-o cățiva đinți ce mai avea in gură, se stringeau cu furie. Nu dícea nimic, ci numai bufniá pe nas, clătínând din cap și uitându-se țintă la căpitan.

Celalalt colonel, nou venit, se cređu in drept să-și spue și el părerea: Cel puțin noi nu ne lăudăm. Eu îți spun drept, că nu m'aș duce acuma până la harap să-mi dai doue moși.

— Se póte. Eu m'aș duce, díse căpitanul.

— Ia nu te mai lăudá Bogdane, il intrerupse generalul, și jócă acolea, că-l scăpăm.

— Nă me laud, dle general.

— Domnule, strigá colonelul A. sculându-se furios, să-mi tai mie mánile din umeri, decă nu ți-oiu face' eu una să me pomenești... Lasă, că te invêț eu să te mai lađu... .

— Ce-o să-mi faceți, dle colonel? ... întrebă căpitanul, uitându-se in cărți liniștit.

— Lasă, lasă, că te-oiu invêțá eu.

— Ca să nu mai așteptăm până atunceá, să facem o prinsóre dle colonel... .

— Ei, apoi!... nu-ți vine să mori, esclamá colonelul trântind cărțile din nou pe mesă.

— Îți vine să mori fără causă, domnule colonel. Am đis că me duc și me duc.

— Eu îți dau, domnule, léfa mea pe doue luni, decă te duci, m'ai înțeles? uite acuș ți-o număr.

— Domnule colonel, să ne prindem mai bine pe o ladă cu sticle de șampanie, din cele ce-ați primit ieri, díse Bogdan. Banii nu fac parale in campanie. După aceea își strigá ordonanța:

— Mitreo, pune șéua pe *Pagat*.

— Nu fii nebun, Bogdane, díse generalul.

— Nu, domnule general, — dar decă se indoiesc... .

— Nu se indoiesce nimeni. Tótă lumea te șcie că ai destul curagiu.

— Ba să me iertați. Eu me indoesc, repetá colonelul A. și țin psinsórea.

— Și eu o primesc, díse Bogdan.

(Va urmá.)

DUILIU ZAMFIRESCU.

Amorul propriu e un dușman de mórte al amorului.

Induioșare.

*Animată de-o speranță -
Nebunatică și vagă,
Cum îmi sbărnăie gândirea,
Capu-mi sună ca o dogă.*

*Și me dóre-un dor, și-mi plânge
Sufletul de traiul meu,
Și-o ilusie deșértă
Îmi apesă gândul greu.*

*Iar visările de-odată,
De încerc să le adun,
Fără să-mi pricep durerea,
Rîd și plâng ca un nebun!*

PETRU CONDA.

Bibliografie

G. Bengescu-Dabija: „Amilcar Barca, generalisim al Cartaginei”. Tragedie in cinci acte. București 1894.

— Raport prezentat Academiei Române. —

Dintre tóte așeđămintele culturale române mai inalte, teatrul a atras mai întei interesarea generală. Au trecut șapte-deci de ani, de când s'au făcut in România primele inceputuri de teatru românesc. Câtă vreme celelalte pârghii ale desvoltării naționale s'au cam negligeat și s'au lăsat la discrețiu-nea obștei nepesătóre, cauza teatrului a fost imbrățișată cu căldură; particulari și guverne s'au grăbit a o așeđá la adăpostul lor. Astfel inainte de a se creá alte instituțiuni culturale și știintifice, inainte de a se inființă o universitate, inainte de a se intemeiá Academia Română, s'a deschis in capitala București un Teatru Național.

Din nenorocire, de odată cu stăruința pentru ridicarea clădirii, nu s'au luat măsuri in aceeaș proporție și pentru crearea unei literaturi dramatice. Astfel, după un interval atât de lung, in privința repertoriului, sîntem și acuma încă numai la inceput.

Dl G. Bengescu-Dabija, autorul tragediei „Amilcar Barca”, despre care am să ve fac dare de sémă, este unul din cei ce lucréză pe terenul dramaturgiei române. A scris mai multe piese, cari au avut un succes órecare; tragedia sa „Pygmalion” a luptat și pentru un premiu academic și nu fără șanse de reușire.

Piesa, cu care dsa ni se presintă acuma, intocmai ca „Pygmalion”, se petrece pe pămênt străin, in anticitate, pentru care autorul are, se vede, multă predilecțiune.

Este negreșit de preferit, ca autorii să rămână pe terenul indigen și să presinte lumii culte figurile idiomului lor. Remânênd aici, de sigur și succesul ar fi mai complet, căci, zugrăvind tipuri cunoscute, ar reuși mai bine și totodată ar fi și mai bine pricepuți. Dar nu poți pune stavilă sborului fantasiei, nu poți ordoná unui spirit poetic să nu trecă marginile țerii sale și să nu culégă ce-i frumos unde-l găseșce, precum și albina adună mierca de pretutindeni. Poeții cei mai mari ai tuturor timpurilor și-au luat subiectele din istoria tuturor națiunilor.

Nu voiu face dar impulări autorului, că nu și-a

scos subiectul din istoria națională ori din viața socială a țării; voiu căută numai decă ceea ce a produs atinge nivelul frumosului, căci numai această considerațiune pôte fi hotărîtore în materie de artă.

Tragedia această se petrece la Cartaginea, între anii 241—237 înainte de Christos, după primul război punic. Acțiunea începe cu reîntorcerea lui Amilcar Barca, generalisim al Cartaginei, care-ș găsește palatul jefuit și prădat de trupele mercenare sosite mai de grabă, căci ele cerându-și plata, senatul le-a spus că aceea i s'a trimis lui, dar el le-a înșelat și pe ele și țera.

Șahambarim, marele preot al Tanitei, templul lunei, îi descrie jaful:

A spune ție-aceea ce ochii mei vedură,
N'au creerii mei minte, nici vorbe a mea gură:
Vedut-a vârsta-mi, flacări, potop din cer cădend,
Pe câmpul luptei, mórtea, în sânge inotând,
De nouri, marea 'n clocot, vedut-am agățată,
Lumina alb'a țilei în nópte preschimbată!...
Dar n'am vedut eu încă foc pân' la cer urcat,
Ospet de serbătore în sânge viu scaldat,
Nici marea luminată, până 'n adânc, de jarul
Aprinselor colóne ce înconjoar altarul...
În ruguri de peire, ard falnicii stejari,
Palmierii cei gigantici și cedri seculari
Și fructele divine, schimbate în carbune,
Când sfârșind și 'mprășcii miros de pu'regiune;
Din florile Tanitei, sădite chiar de zei,
Cu jale se înalță o lavă de schintei...
Priveliște grozavă, e mai presus de minte
Sêlbatica urgie: pe templurile sfinte,
Din sfânta ta grădină, O! demne Amilcar,
Suiu-s'au barbarii și n'a remas altar,
Nici bolte, nici colóne, nici vase și nici piétră
Pe piétră, nici cenușa prinóselor de vatră!
Cămile, elefanții, cei în război vestiți,
Cu trompele ciuntite pe strade sânt go-iți;
Urangutanii sacri și buhnele divine
Sânt puși înfiți în sulți, podóbe pe ruine!..

Apoi vine Hanon, al doilea sufet, anunțându-i că senatul, spre a imblândi mânia țeilor, a hotărît să ardă de vii pe altare o sulă de copii și cel dintâi, care-ș jertfește fiul, să fie densusul.

Amilcar, știind că trebuie să móră pe rug acela, care-ș apără copiii, exclamă sceptic:

Virtute, lege sfântă, ești tu folositoare?
Cum? cui?... Și ce răsplată ai tu, în lumea mare?..
Séu omul e tot una să fie bun, ori reu?...
Dar pôte bunătatea loc s'aibă 'n trupul seu?!
Ș-apoi, ce este reul și binele ce este?...
— Când patima 'n noi ferbe, virtute, ești poveste!
Și cum e tot nimica, colosul ș-un atom,
Nimic nu osebește pe fiéra rea de om!...

Senatul îl așteptă desperat, căci oștile mercenare jăfuesc grozav, iar poporul s'ascunde.

Atunci Amilcar le aduce aminte de talismanul sfânt, de zaimful țesut din rațe de luceferi și de stele, care scapă țera din ori-ce primejdie. Își trimite pe fiica sa Salambô să plece cu cortegiul divin la templul sfânt al lunei, să ridice de pe fața Tanitei vëlul de aur și să-l aducă la senat. Pân' acolo inse ea trebuie să trecă

prin barbari; spune dar lui Șahambarin s'o ucidă, de-o vedé-o ajungând pradă; iar femeii Tanach îi ordonă să pregătască de jertfă pe fiul seu.

Tabloul următor se petrece în armata mercenară, unde soldații beau, cântă și fac chef. Mató, șeful armatei, este abătut și sclavul seu Spendius, pe care chiar îl eliberase, vré să-l inveselescă cu sarcasmul seu.

De odată vine Salambô cu cortegiul ei. Mató o zărește și exclamă, uimit de frumusețea ei:

Mi-e mintea rătăcită?... sânt prada unui vis?...
Perit-a nóptea?... cerul, în față-mi s'a deschis?
Un sóre nou se 'nalță, mai splendid, mai himeric,
Din inimi să alunge al vieții întuneric?...
Oprește-te din zboru-ți, chip viu Dumneșeesc,
O clipă, numai una, Ah! stăi, să te privesc,
Și ochii mei să 'nchidă și buzele-mi inghețe,
C'au profanat, uimite, ceresca-ți frumusețe!..

Trupele mercenare vreau s'atace convoiul, dar șeful lor Mató îl apără; într'acestea, aușindu-se în oraș de atacul acesta, Amilcar Barca vine cu suită mare într'ajutor. Numai atunci Mató află a cui fiică este Salambô. Havas, șeful numit, o acuză părintelui seu, că în loc de a merge la templu, cum i-a poruncit,

Ea s'a înfipt aicea, privind incremenită,
În ochii ăstui barbar, de vorbele-i vrăjite.

Părintele mirat o intrébă, decă e nedemnă. Salambô răspunde astfel:

Tu, m'ai trimis la templul Tanitei, să-ți aduc
Zaimful cel de aur și 'n loc ca să me duc
Acolo, stau aicea; de ce? nu știu, eu énsuimi
Și nici nu pot pricepe; în gât me 'necă plânsu-mi;
Aveea sânt, ved bine, dar totuș aiurez,
De și deștéptă-mi pare că dorm și că visez!..
Ca ghiața mi s'alungă, mii de fiori prin sânge
Și capul mi arde 'n flacări și inima-mi se strînge
Și peptul mi se sbate, slând pironită 'n loc,
Cu sufletul și ochii în ochii, plini de foc,
Ai ăstu-i om!..

Amilcar Barca se 'nfuriéză, o oprește să mai mergă după vëlul de aur; de giaba-i spune Șahambarim, că osânda e nedreptă; de giaba îl rógă Mató: el răspunde fôrte aprins, numindu-l pe acesta tâlhar și amenințând pe toți cu rěsbunarea sa.

Actul se încheie cu apelul lui Amilcar, adresat oștenilor sei:

De grab' la sfântul vël,
Căci numai cu el, astăzi, eu voi puté să spél
Rușinea, de pe fruntea nenorociților, care
Spre a-ș sporî în tihnă, a-erea, tot mai mare,
Lăsară fără óste și fără nici un scut
Nenorocita țéră, în care s'au născut!..

Actul II se petrece la Salambô, care muncită de dorul lui Mató, se sbuciumă amar. Apoi apare Șahambarim și-i spune, că din ordinul lui Amilcar, mergend cu cortegiul s'aducă din templu zaimful sfânt, a găsit templul profanat, iar zaimful lipsind, căci a fost furat și acuma poporul o invinue pe dënasa, că a oprit cortegiul în mijlocul barbarilor, cari pân' atunci nu șcieau că există vëlul sfânt. Tot-odată cere să i se

dea copilul lui Amilcar, să-l p^otă ascunde și in locul lui să jertfescă pe un sclav. Ducându-l, apare Mat^o, însoțit de sclavul seu eliberat Spendius. La vederea lui Mat^o, Salamb^o tresare și strigă ajutor in fața infamului cutezător. Dar Mat^o îi predă v^olul, pe care l'a răpit din templu, pentru ca să îl aducă și-i spune ce pericole a înfruntat, numai să îl p^otă aduce.

Salamb^o, ascultându-i vorbele de dragoste, esclamă:

In corpu acesta unde, in care loc. O! fire,
Mai pot găsi, eu, ură, când plin e de iubire?..

Și speriată, îl invită să fugă, până n'or veni, căci l'ar ucide. Dar el nu vrea, in urmă primește să fugă, dar e târziu, vin sclavii, nu mai e mântuință. Atunci Salamb^o își aduce aminte, că v^olul are puterea să-l scape; îl înfășură dar cu el și strigă sclavilor, cari năvălesc spre el, să-l om^ore:

Opriți, stați, nu-l atingeți!
Opriți, căci cu zaimful, el, este 'nvestimentat!..

Sclavii stau uimiți și Mat^o scapă, in mijlocul uimirii generale.

Actul III ne înfățișează Senatul Cartaginei. Senatorii conspiră in potriva lui Amilcar; dar de-odată sosește vestea, că d^onsul a strivit ^ostea mercenară și gurile ocărit^ore încep a-l ură ca pe un vitez fără s^om^on, vreau să-i i^osă toți inainte, in se el apare și intră de preotul Tanitei, pe care-l trimisese s'aducă v^olul; nimeni nu știe de el și d^onsul îl ocărește grozav, căci și-a perdut ultima speranță, v^olul nu mai este.

O singură speranță sta 'n gândul meu pribeg:
Din al Tanitei sacru zaimf să fac un steg
Și sub divina-i vraje, din m^orte in viață,
Să-și ocrotescă n^om^ol, s'adun cetatea t^otă;
Din aburi să fac nouri, din picături, puhoi,
Și din puh^oe — oceanuri și din voi toți eroi!
Dar unde e zaimful? Barbarii se 'ntrupéză
Și ca furtuna n^ogră, urlând, inaintéză!..
Zaimful! dați zaimful. Poporul e cuprins
D'o spaimă, care crește, ca rugul când e 'ncins!

Și Hanon, al doilea suflet, îi aruncă 'n față acușatiunea că el a v^ođut pe un căpitan barbar, dar frumos, înfășurat in v^olul sfânt, fugind din palatul lui Amilcar. Acesta se aprinde și țice, că acușatiunea-i e o minciună mârșavă. Atunci Hanon îi spune și mai mult:

Nenorocite tată!..
Vai! află că chiar, ^onsăși flica-ți lăudată,
Din templul sfânt, zaimful, ađi n^opte a furat
Și pe barbarul mândru cu el a 'nvestimentat,
In z^ou v^oind să-l schimbe ..

și că a f^orit-o inaintea Senatului să dea s^omă de fapta ei infamă.

Și Salamb^o apare. Părintele seu, nevr^ond să credă asta, o intră și ea recun^oște tot, desperată:

Părinte,
Un creier fără cărmă, un grai făr de cuvinte,
Un suflet, rupt in zdrențe și 'n flacări mistuit,
Atăta mai trăsese, vai! trupul meu zdrobit!..

TOȚI.

Infamă trădător.

AMILCAR.

O! trăsnet te îndură
Și curmă de pe lume a omului făptură!
Umflați-ve oceanuri, voi nori ve desfundați
Și 'n caos, mort, pământul și cerul transformați!
Nici zarea unei umbre, nici umbra unui nume,
In veci să nu remăe, c'a fost odată lume,
Lumină, s^ore, vi^olă și ^omeni și copii,
Și bieți părinți ce ^onsăși să-i fac' ar vr^oe sfășii!

Senatorii infuriati strigă m^orte, să pi^oeră și ea și tatăl seu. Deodată in se sosește vestea, că Libia s'a resculat și vine turbând de r^osbunare. Toți r^ogă pe Amilcar să ia conducerea, căci Mat^o a preschimbat prin vrăji h^orda 'n ^oste.

Și el purtând zaimful, c'un cerc de fruntea-i prius,
Străluce ca un s^ore, de mii de sori aprins!..

Amilcar ^onsuș esclamă:

Zaimful! A! zaimful!

Și toți îl r^ogă să aibă milă, să scape țera. In sf^oșit primește, dar zaimful trebuie recăștigat. Numai o ființă p^ote să in deplinescă ac^ostă misiune, Salamb^o. Chiar tată-seu o r^ogă:

— Mergi!.. Mergi, Salamb^o, du-te, te 'mbracă de mirésă,
Și ca năluca jertfei, prin negura cea d^osă
A noptii ingrozite, strebate, treci, te du
La el, și-mi adă v^olul; s^ou d^ocă nu și tu
Remăi cu el acolo, ca p'am^odoi odată,
C'o singură lovire să veucid!..

Ea primește și cu asta se incheie actul al treilea.

Actul al IV se petrece in cortul lui Mat^o, care se sbuciumă in dureri de dragoste; de giaba vrea să-l deștepte, cu sarcasmul seu, Spendius. De-odată apare Salambo și-i țice:

M'aduce datoria!

MAT^o.

A! datoria...

SALAMB^o.

Da

Și scut, ființa-mi slabă, n'am decăt cinstea ta!..

— Luând pov^oță, spaima, și ura, drept indemn,
Te-am zugrăvit atăta de negru, de nedemn,
Inchipuirei mele, incăt nestrăbătută
Prins^ore făurisem și 'ntr'^onsa abătută,
Eu, inima 'nchisesem; dar iar te-ai arătat
Și iubitor atăta, și-atăt de 'nfricoșat
Când te-am v^ođut, in clipă, cetatea, cea clădită
De gând, pe v^onturi fuse, ca gândul risipită!..
Atunci, ca să te ap^or, de furia ce eu,
Eu, ^onsă-mi atrăsese, răcnind, pe capul teu;
Ne mai put^ond de ceea ce fac să-mi mai dau s^omă,
Uitând de cer, de lume, d'a n^om^olului meu famă;
Zdrobii sfărimi, smintită, O! zei, cine credea!..
Și cinstea casei mele și datoria mea!

Amor și fluturele.

MATO.

Ființă ce in lume, nu poți fi semuită
Decât d'or c'o iconă, de gânduri plăsmuită;
Ca cinstea, fericirea, și pacea să-ți redai,
Vii, rob să me înlăntui?... vrei vieța mea să ai?

Salambô îi răspunde, că a venit să ducă înapoi
vélul sfânt. El, creștând că a venit de dragul lui, îl re-
fusă desamăgit, dar ea stăruie:

— In mintea mea, alăta de sus te-ai înălțat,
In inima-mi alăta d'adânc te-ai încrustat:
Incât, când mi-au ținut du-te, am alergat la tine,
Sburând, sub cerotirea-ți, simțindu-me mai bine,
Mai sigur, ca ori unde... Acuma fă ce vrei...
S'eu nu!... O! nu fi, Matô, și tu, cum au fost ei!..

Și Matô răspunde amețit:

— Zaimful vrei?... Na, iată-l, de grab te infășoră,
Cum me 'nfășoși pe mine, in el, odinioară
Și mergi de spune lumii că, Matô nu-i mișel,
Că demnă de-i Salambô, e demn de dânsa, el!..

De giaba se opune Spendius; Matô îl străpunge
și întorcându-se încă odată spre Salambô, îi ădice:

Te du, te du degrabă, căci plec și eu, acum,
P'a gloriei grea cale, la tine să-mi fac drum!..

Actul V, tabloul prim, se petrece pe zidurile ce-
tății. Amilcar intrăbă de toți, ce știri au? Îl munceșce
dorul de copiii sei. Remas singur, durerea-i isbucneșce:

Copiii mei! Anibal, din zei coboritor,
Mai scump ființei mele ca vëlul ochilor!..
Tu nobilă 'ntrupare-a lui Amaôn, cel falnic;
Copil cu ochi de vultur și 'n suflet leu prădalnic,
Tu, fiu unic dat țerii de ceruri într'adins,
Prin nêmul meu să fie acest popor ne'nvins!..
Să mori, tu, ars in flacări?!.. Dar voi muri cu tine!
Și cine va rămâne acestei țeri?... Vai! Cine?..
— Colo Salambô dusă, din chiar porunca mea,
Să se prostitueze barbarulzi!.. Colea...
O! fiéră, cum nu-i altă jivenie 'n făptură:
Nebunii-ți creeri numai, ei, omule, putură
Cloci idea nêgră, copilul viu in foc,
Să ți-l arunci, tu, singur, ca 'n schimb să ai noroc!

Dar iată că apare Hanon cu senatorii și insoțit
de popor; el îl invită să grăbescă, căci sfântul cortegiu
a pornit și Amilcar are datoria să dea exemplu bun
poporului, asistând la jertfirea fiului seu. Apare și co-
pilul acoperit sub vélul de argint. Grozav supliciu pen-
tru nefericitul tală! Acesta îl zăreșce și vede, că nu-i
fiul seu; inse Hanon nu-l crede și spune, că Amilcar
numai a născocit minciuna asta, ca să-și scape copilul.
Amilcar întei se infuriéză, dar in cele din urmă se mân-
găe, că d'ora ădeul a dorit ca fiul seu Anibal să remăe
viu, spre a îndeplinî o misiune sfântă.

In culmea bucuriei sale, se iveșce Salambô spu-
nându-i

Amilcar, pe ruina zdrobitei mele vieți —
Clipéla cu nopți negre și triste dimineți, —

Mănată de blăstemu-ți, cel fără indurare,
Călcând pribéga umbră, p'a disperării mare,
M'am dus, am luat zaimful și 'n mâna ta-l depun!

Amilcar se bucură, dar tot de odată se și intris-
téză, că Salambô a câștigat vélul sacru cu prețul vir-
tutii sale. Ea inse grăbeșce a-l mângăia, că 'n cortul
lui Matô a găsit:

--- --- --- --- Cea mai mare
Mai nobilă ființă, ce 'n lume pôte fi,
Ce-o minte visătore își pôte zugrăvi ...

Acéstă descoperire revoltéză pe Amilcar, căci
Matô e vrăjmașul lui cel mai urgisit.

Intr'acestea tocsinul din turnul de la Byrsa ves-
teșce, că momentul luptei a sosit. Amilcar opreșce jert-
firea, ordonă fiicei sale să pörte vélul sacru in fruntea
östei și, cu un apel la bătae, tabloul se inchee.

Tabloul ultiu se petrece pe câmpul de bătae. In
fruntea soldașilor sei, Matô stă gata de luptă; Hanon,
dușmanul lui Amilcar, vine de se inchină lui, procla-
mându-l rege al Cartaginei și invitându-l să-l ducă la
Amilcar să-l ucidă. Matô respinge cu dispreț propune-
rea și ordonă soldașilor să-l omóre. Vine Amilcar cu
ostașii cartagineși și prinde pe Matô. In urmă apare
și Amilcar cu Salambô; Amilcar dă ordin să se ardă
Matô pe rug. Salambô se opune și, ca să-l scape de o
astfel de tortură, îl ucide ea, apoi se ucide și pe sine.
Amilcar strigă desperat; Șahambarim inchee ădicând:
Nu-i plângeți ...

Căci ei s'au dus să scrie, in cartea nemuririi
Cu vieța lor, poemul virtutii și-al iubirei!..

Cortina cade. Piesa s'a sfêrșit.

Prima impresiune, ce ne face lectura acestei piese,
este de sigur, că aceea nu este o tragedie, după cum
a numit-o autorul.

Amilcar Barca, al cărui nume e titlul piesei, nu
este un erou tragic, căci afară de dragostea fiului seu
și a fiicei sale și temerca isvorită din acéstă dragoste,
altă simțire nu-i produce vr'o ciocnire sufletescă. Nu-i
vorbă, durerea părintescă pôte fi motiv indestulător
pentru un caracter de erou tragic; esemplul cel mai
strălucit îl avem in regele Lear al lui Shakespeare;
inse tendința autorului n'a fost a ne presentă pe Amil-
car Barca, ca pe un părinte, cu peripețiile sufletului
seu iubitor, ci ca pe un erou, ca pe un beliduce ne-
infrânt al țerii sale, numindu-l — printr'un anachro-
nism — generalisim al Cartaginei.

Judecat din acest punct de vedere caracterul lui
Amilcar Barca, primim convingerea, că dânsul n'are
calitățile unui erou; așă, cum ni se presintă in piesa
acéstă, este un personagiu mai mult pasiv, decât activ.
Nici odată nu conduce el, ci este lărit de alții; nu
dânsul creéză situațiunile, ci acelea i se impun lui.
Vorbeșce mult de vitejiile trecute, amenință pe toți și
când ne așteptăm să și facă ceva, totdeauna strigă să i
se aducă vélul sfânt, căci fără acela el nu pôte nimic;
intr'acestea se perde in lănguirii pentru copiii sei.

In actul prim, când Șahambarim îi anunță peri-
colul mare, că totul e perdut, căci

--- --- --- --- poporul la culme 'nfricoșat,
In loc ca să ia arma, cu jale, disperat,
Pe sub pământ, prin codri, pe mare, in pustie,
Alérgă să-și ascundă a lui nemernicie!..

Amilcar in loc de a prinde arma și de a se pune in fruntea ôstei, spre a infrânge pe dușmani, raspunde:

Uitat-ați talismanul, zaimful, ce Tanit
Din rațe de luceferi și stele a mrejit.
Ca 'n veci acestă țără, de dragostea-i incinsă,
Sub ocrotirea-i sfântă să fie neinvinsă?!

Și grija lui cea mai mare este să trimită pe fiica sa, Salambô, s'aducă vëlul sfânt...

Iar in tabloul al 2-lea, când stă față in față cu dușmanii sei și când ne așteptăm la o puternică ciocnire dramatică, el se mulțumește a le strigi:

Fugiți, călăi nemernici, cruți barbari, renegați,
Ve duceți peste lume și urmă nu lăsați,
Să pot găsi, eu, calea, cea fără de capăt lungă,
De unde răsbunarea să potă să v'ajungă!...
Sêlbateci, cărduri bete, periți din fața mea,
Séu ve prefac in leșuri!...

Aceia se și sperie și fug mâncând pământul; cu toate acestea Amilcar esclamă:

De grab' la sfântul vël,
Căci numai cu el astăzi, eu voiu puté să spél
Rușinea...

In actul al treilea, in senat, după ce a risipit ôstea mercenară, el are ultima speranță iarăș numai in vëlul sacru. „Zaimful! A! zaimful!“ strigă el totdeauna. Și când toți fruntașii îl rógă să se pună in frunte, el le raspunde, că primește, dar trebuie adus zaimful, căci numai acela pôte mântui țera.

Din acestă studiere repede a caracterului lui Amilcar, se vede numai decăt, că ceea ce l'a predominat in toate acțiunile sale, a fost mitul despre vëlul sacru. Acest mit e punctul central, in giurul căruia se învêrtește tótă acțiunea. S'ar puté dice, că figura de frunte a piesei, căreia se inchină toate persónele, este el. Matô, Salambô, Hanon și ceilalți, toți stau sub influența lui; prin urmare nici unul nu indeplinește condițiunile de erou séu eroină. Care va să dică, piesa n'are nici un rol de erou și decăt totuș este ceva ce conduce acțiunea, aceea este legenda vëlului sacru, deci titlul mai potrivit al piesei ar fi fost „Vëlul sacru“.

Din acésta urmöză conclusiunea, că lucrarea dlui Bengescu-Dabija nu este o tragedie, ci o legendă, căci o legendă este fondul subiectului ce tractéză.

Aprețiată din acest punct de vedere, lucrarea se presintă cu niște calități.

Acestea se manifestéză prin aerul mitic, ce se revêrsă asupra întregului, prin concentrarea acțiunii tuturora in préjma vëlului sacru, prin înjghebarea cu efecte scenice a subiectului și prin limba poleită a dicțiunii.

Ceea ce privește țesătura, autorul s'a inspirat de cunoscutul roman „Salambô“ al lui Flaubert; care va să dică, o notă in detrimentul originalității. Grăbim inse s'adăugăm, că l'a utilizat mai mult ca pe un studiu etnografic și mitologic, din care a scos mitul, persónele și câteva situațiuni legendare, fără de a-l urmă pretutindeni; nici felul scrierii n'a permis acésta, căci scena nu pôte reproduce toate peripeziile, de multe ori admirabil zugrăvite într'un roman.

Deplin cunosctor al scenei, autorul și-a compus lucrarea astfel, ca să pună in fața spectatorilor cât mai

multe tablouri și scene mișcătore. Cortegiuri splendide, intrări și eșiri tumultuôse, chefuiri sgomotôse, consilii de senat, resvrătiri de ale poporului, mulțime de soldați și de trupe mercenare, costume și decoruri strălucite: se perindă cu multă vivacitate. Tóte acestea sânt menite a ne imbêtă vederile; ele ne și captivéză intr'atâta, încât p'aci p'aci să uităm că asistăm la o tragedie și ne pare că vedem o operă — fără musică. Partea materială, destinată pentru ochi, a eșit invingătore asupra spiritului, care avea să ne cuprindă sufletul și simțirea.

Nu-i vorbă, spectaculôsele au un rol important in multe tragedii și mai ales in legende. Marele Shakespeare s'a servit chiar și de elementele naturii. Ele inse sânt numai niște mijlôce menite a mări impresiunea și nici odată n'au dreptul să abuzeze, ținând in loc desvoltarea acțiunii. In „Amilcar Barca“ acest abus se manifestéză mai de multe ori.

Acestă trăgânare a acțiunii se mai mărește și prin dicțiunile afară din cale lungi ale persónelor. Fiecare vorbește atât de mult, încât decăt s'ar șterge aprópe jumătate, totuș ar fi de ajuns. Astel scenele se lungesc grozav și acțiunea lánceđește.

Amilcar in situațiunile sale cele mai grele, când mintea n'are timp de meditat, ține discursuri lungi, îngreuiate cu idei de filosofie adâncă.

Matô, șeful ôstei mercenare, in sbuciumările sale amorôse, își așterne pagine și intr'un resflu își trânțește 74 de versuri.

Salambô se intrece cu el, in dicțiuni de câte 30 — 55 rënduri.

Spendius asemenea pare a fi de părerea, că spiritul se probéză prin vorbă multă.

Șahambarim, la rëndul seu, nici el nu știe să fie scurt; dar cel puțin se ivește mai rar pe scenă.

Autorul ar fi făcut dar fôrte bine, decăt mai tăiá din dialogurile și monologurile cele lungi.

Să vedem acum caracterele.

Intré tóte, cel mai puțin reușit ni se pare al lui Amilcar Barca. Numele lui fiind și titlul piesei, ne așteptam să fie un erou, pe când el nu este decăt un om pătimaș, îngâmfat, plin de ură, crud și resbunător, care tot declaméză, dar nu face nimica.

Matô, șeful mercenarilor, pe care ni l'am inchipuit un om dur, spre surprinderea noastră, este un bărbat plin de inimă; iértă pe cel ce l'a rănit și rescumpără pe un sclav, care apoi — drept rêsplată — își bate joc de densus. Nota lui caracteristică este o dragoste nemărginită; aprópe din inceput și până in sfêrșit se sbuciumă și se tângue: un adevêrat cavalier troubadour.

Salambô este figura cea mai bine fiesată. O fată care nu cunôșce decăt sentimentul dragostei și care pentru sentimentul acesta își jertfește vieța.

Hanon, intrigantul perfid, își indeplinește rolul bine. Dar nu pricepem un lucru: de ce intrigéză el in potriva lui Amilcar? De ce este dușmanul acestuia? Am cercat motivul, inse nu l'am putut găsi.

Spendius, un fel de nebun Shakespearian, vorbește cu miez, dar prea abuzează de bunătatea lui Matô și in mai multe locuri devine impertinent.

Celelalte persóne n'au caractere mai marcante și remân in planul al doilea.

Incât pentru limbă, am cuvinte de laudă. Ea are fôrță dramatică și coloritul feluritelor sentimente ce interpretéză. Versurile, in general, sânt destul de armoniôse; tocmai de aceea me mir, că autorul nu și-a dat

silința să îndrepteze și acele locuri, unde sintaxa și rima se bat în capete.

Indată primul vers, cu care începe Amilcar, sună monstruos:

De ce ajuns'a casa-mi în astă stare-a fi?...

Calitățile dicțiunii inse, ori cât de splendide ar fi ele, nu ne pot face să uităm lipsurile organice și constitutive ale unei tragedii; de aceea regret, că nu pot propune lucrarea acesta pentru Premiul Statutului Eliade-Rădulescu.

IOSIF VULCAN.

Mórtea bețivului.

Schiță de Dickens.

(Urma e.)

Să a trebuit chemat din crâșmă la căpătêiul ei, pe când eră gata să móră.

El a fugit de casă și alergă pe strade în sus și în jos desperat. Remușcări, griji, rușine tóte se grămădiau pe capul lui. Prostit de beătură și spëriat de scena a cărei martore a fost, a reintrat iară în crâșma din care cu puțin timp mai înainte a eșit. Pocal după pocal urmă. Sângele lui i se suia în cap și creerii i se invértiau. „Mórtă!” — „fiește-care trebuie să móră odată și pentru ce ea nu? Ea eră prea bună cu el, relațiunile lor mai de multe ori i-au dovedit-o asta. Blăstémații aceia au desertat toți și m'au lăsat singur acasă. Ei bine; ea e mórtă și póte și liniștită. Încă un pocal, — mai unul, hurrah! Viéța e plăcută până ține beutura și el voieșce acum după plac să se sature“...

Timpul trecea și copiii cari i-au ramas s'au sburătorit și nu mai erau copii, numai tatăl a ramas tot acela: mai sărac, mai miserabil, mai prăpădit bețiv.

Copiii au început de mult a alergă sêlbateci pe uliți, numai fetița ședea singură acasă și lucră greu. Cu bufnituri și cu vorbe aspre totdeauna își mai câștigă câte ceva pe beute de la ea. Așá el mergea tot pe cărarea cea vechie.

Intr'o nópte pe la 10 ore, fiindu-i fata de câteva zile bolnavă și în urma acesta avënd puțin de spesat prin cărciume, el și-a îndreptat pașii mai de timpuriu cătră casă meditând, că decă ar voi să-și câștige bani, el și-ar puté vinde înainte cadavrul seu la vre un anatom, séu în tot casul trebuie să scruteze că ce-i lipseșce ei, ce până acum n'a aflat-o vrednică s'o facă. Eră o nópte umedă și frigurosă de decembre, vântul suflá rece și plouă din greu. El a cerșit câțiva bănuți de la trecători și cumpărând un codru de pâne, (pentru că eră în interesul seu ca să se întremeze fata, decă s'ar puté) a pornit cătră casă așá de iute după cum vântul și plóia îl lăsá să mérgă.

La capêtu stradei de Flóta, de cătră apă, erau mai multe grupe de căși și de bordee decădute și cătră una dintr'acestea ș-a îndreptat pașii. Aleiul cătră care s'a înturnat în privința tinei și a miseriei ar fi putut concurá cu cele mai întunecate cotituri a mănăstirilor vechi din timpurile fără de legi. Căși diferite de la un etagiu până la patru, steteau espuse la tóte vijeliile naturei, mucedé, decădute și făcute din cel mai reu material. Ochii ferestrilor sparte erau lipiți cu hârtie séu astupate cu zdrențe, ușile mai picau din țitini, pe rude și

sforă erau acățate haine zdrențose și intinate pe la toți locatarii și din tóte odaile s'auđiau sfede și răcnituri bețive. Unica lampă din mijlocul curții eră stinsă, séu în urma vântului puternic séu prin mijlocirea cutărui locatar, care avea mai multe motive să nu-ș lumineze locuința prea tare, iar singurele rađe de lumină, cari picau pe pardoselele sparte și găuróse, se derivá de la lampele miserabile, cari ici și colea licurau prin odaile celor mai avuți și cari își puteau permite lucsul acesta scump. Un canal picurá tocmai în mijlocul calei, iar putorile tóte strigau după plóie. Când suflá vântul prin ambituri, ușile se scuturau și cărteiau în țitini, ferestile tresăriau în giamuri cu o putere d'ai fi cugetat că în tot momentul se hulue edificiul.

Omul pe care l'am urmărit, mergea prin întunec impededându-se acuș de câte-un canal, acuș de câte o clómbă, care se hodiniá în tina adunată de plóie, — până când a ajuns în curtea căsei celei din urmă. Pórta, séu mai bine đis remășițele ei, sta din conveniență față de locatarii cei mulți deschisă și așá, el cu incetul a început a-ș pipái calea pe treptele vechi și stricate cătră locuința sa din etagiu.

El eră cu 2—3 pași la ușă, când acesta indată se deschise și o fată, a cărei aparință miserabilă și ofticósă numai cu candela ei din mână seméná, eși iute și fricosă.

— Ești tu tată? — întrebá fata.

— Cine póte fi altul, — replicá bărbatul dur. De ce tremuri așá? Eu destul de puțin am beut ađi, pentru că veđi bine, fără bani nu póte omul bea și bani fără lucru, nu-s. Ce dracu e cu fata asta?

— Nu mi-i bine, tată, nici decum, — đise fata erumpënd în lacrimi.

— Ah! — respunse părintele într'un ton al unei persóne, care e constrinsă să admită o faptă neconvenită, dar de care el mai bine s'ar fi făcut că nu șcie, — decă ar fi putut.

— Tu trebuie să te întărești, pentru că noue ne trebuie bani. Tu trebuie să te duci la medic și să-l rogi, dóră îți dá ceva lécuri. Dracu le-o plăti. De ce stai înaintea ușei? Lasă-me să intru.

— Tată — șopti fata închidënd ușa după sine și postându-se în cale — William a venit înapoi.

— Cine? — întrebá el tresărind.

— Pst! replicá fata — William, fratele William.

— Ce caută el aci, adus-o bani de beătură, de mâncare?

— El póte să pice în arest decă ese afară, continuá incet fata.

— Dă-mi lumina, dă-mi lumina, próstă; eu trebuie să-l scormonesc afară.

El i smulse lumina din mână și intrá în odaie. Pe o ladă vechie, cu capul răđemat de mână și cu ochii ficsați la tăciunii din foc, ședea un tiner de vre-o 22 de ani îmbrăcat miserabil într'un mânecar de cióreci și cu pantaloni largi de matroz. El s'a rădicat când a intrat tată-so în casă.

— Incuie ușa Marie - đise tinerul indată — incuie ușa.

— Tu te uiți la mine, ca și când nu m'ai cunoșce, tată. E destul de mult de când m'ai alungat de acasă, — póte c'ai și uitat de mine.

— Și ce cauți acuma aci — đise părintele aședëndu-se pe un scaun la cămin?

(Va urmă.)

DR. T.

Spre casă.

Intr'o dimineță frumoasă de iernă, curtea spitalului din apropierea casei noastre era plină de zăpadă. Din amurg până în revărsatul zilei, norii cernuseră zăpadă multă, zăpadă curată și sclipitoare. Pe urmă fulgii au început să cadă tot mai rari, dar mai lați și la rațele sorelui fulgii păreau fășii diafane de argint. Servitorii spitalului adunau zăpada cu lopețile, încărcau robele și o duceau fluierând veseli, în fundul curții.

Pe cărările cotite alergau grăbiți încoco și în colo doctorii secundari și doctoranții. Toți se îndreptau spre odaia cu nr. 9 și în grabă schimbau fraze întretăiate.

— A murit?

— Nu se știe, dar a înghițit o cantitate mare de morfină.

— Noroc că s'a băgat de seama la timp.

— Care-i pricina? Amorul?

— O prostie!

În odaia cu nr. 9 zăcea întins pe un pat de fier tinerul doctor Alecu. Părea mort. I se administrase o doză de eter.

Odaia era plină de colegi, de surori de caritate și de bolnavi în convalescență, cari alergaseră speriați acolo.

— Trăește! strigă doctorul Câmpianu, care stătea lângă pat. Acum trebuie să-l facem să-și vie în fire.

Alecu fu frecat cu cârpe muiate în apă rece, învârtit încoco și în colo; omenii începură să strige așa încât se îngroziseră bolnavii de prin alte săli. Abia peste vre-o câteva ciasuri și-a venit bolnavul în simțiri. El își deschise ochii, se uită speriat impregiurului și apoi și-i închise iarăș. Câmpianu îl sgudui de umeri și-l întrebă:

— Ce, nu me mai cunoști? Eu sunt Câmpianu.

— Uită-te la mine! Eu sunt Nicu! Ce faci Alecule?

— Lăsați-me în pace... de ce me deșteptați?

Alecu continuă.

— Da... așa e. Am omorît-o. Trebuie să rămân acasă, cât de mult m'a rugat ea să rămân și n'am ascultat-o.

Ușile odăii se închideau și se deschideau mereu. Doctorii dejurnă își aprinseră țigările și începură să vorbească cu glas tare pentru ca Alecu să nu mai pătădormi. Trebuie să fie ținut deștept, căci adormind din nou, ar fi murit la sigur.

— Din pricina Mariei ai făcut acesta? Merită fata aceea ușuratică și viclenă să-ți curmi zilele pentru ea?

— Ați am vădut-o glumind cu un tiner. Era veselă și ridea din totă inima cu toate că știe ce s'a petrecut.

— Hei, prietene... fata aceea nu te iubește pe tine; ea iubește pe ori care...

Alecu țise cu nerăbdare:

— Bine... bine... lăsați-me să dorm. Depeșați mamei să vie cât se poate de grabnic.

— Am depeșat!

— Mai trimiteți o depeșă!

Când își aduse aminte de mamă-sa, își recăpătă ca prin farmec puterile pierdute.

Peste 3 zile, sosi mama lui Alecu. Era înfășurată într'un tulpin mare. Avea o înfățișare de femeie nobilă. Se vedea de departe că a fost odinioară o frumusețe rară. Părul începuse să-i încărunească.

Ea-ș sărută copilul și se aședă pe scaun.

— Ve mulțumesc — țise ea către doctori — pentru ostenela ce ați avut-o cu fiul meu.

Doctorii se retraseră.

Alecu se uită cam speriat la mama lui. Ea era în adevăr tot femeia aceea serioasă, aspră, care nu sufere nici cea mai mică necuviință.

Ea încep să-i vorbească încet, par' că s'ar fi temut să n'o auță și alt cineva.

— Am bănuț că te-ai încercat să-ți repui zilele. Dar, din fericire, ai scăpat cu vieță! Te-au stricat omenii rei, fiul meu, nu-i așa? Vei fi îngropat până în gât în datorii.

Ea îi apucă mâinile și se uită țintă în ochii lui.

— N'am voit să me omor din cauza datoriilor, cu toate că sunt dator.

— Atunci de ce?

— Lasă-me, mamă — se ruga el — începând să lăcrămeze.

— Ei bine... o să aranjăm lucrurile cum e mai bine și tu o să vii acasă cu mine.

— Nu me duc — țise Alecu încet dar cu hotărâre.

Bătrâna plecă după ameli ca să viziteze diferite familii. Pretutindenea i s'a spus că Maria e cauza nenorocirei fiului ei. Apröpe de teatru a întâlnit și pe Maria. S'a uitat lung în ochii ei, dar nu i-a țis o vorbă și s'a întors iarăș la spital.

Se inserase. O soră de caritate aduse mamai doctorului niște perini și o plapomă, căci ea voia să dormă pe fotoliu, în odaia lui Alecu. Furc lăstate perdelele. Afară era o vreme umedă. Fulgii pe jumătate topiți isbiau gémurile producând un fel de sbârănit monoton, trist. Doi fluturi de nopte începură să sböre impregiurului lampeii, atrași de farmecul luminei.

Bătrâna încep să se plimbe prin odae și umbra ei mare se desenă de sus până jos, pe păretele alb al odăii.

Un doctor intră în lăuntru și schimbă încet câteva cuvinte cu bătrâna, apoi ieși repede.

— Ce-a țis? întrebă Alecu.

— Că mâne poți să pleci.

— Mu me duc acasă — țise el. Nu pot să me duc, ori ce ai face.

— Trebuie să vii. Aici te pândește nenorocirea. Am vădut pe fata aceea; ea nu-i vrednică de tine.

Ea încep să aranjeze geamantul tinêrului doctor. Tot răscolind încoco și incolo, dete de un pachet mare de fotografii. Toate representau pe Maria. Într'o fotografie era Maria, pe când umblă la școlă; în altele era deja fată mare, seducătoare, cu gâtul alb. Privirea era aceeași în toate fotografiile: scăpărătoare și dornică.

— Nu me duc — mai țise odată Alecu. Te rog nu me chinui. Veți pe mesă restul otrăvii? Decă me silești...

Bătrâna încep să plângă amarnic.

— Fiul meu! Fiul meu! țise ea. Nu veți că-mi rupi sufletul?

Se făc tăcere. Cei doi fluturi au perit în flacăra lămpii, dar veniseră alții și se jucau în giurul luminei.

Afară ngingea puternic.

Mama lui Alecu, după ce-ș țterse lacrămile, țise:

— Sânt obosită. Nopte bună, dragă. Nu uită să vii acasă și o să rămâi acasă. Sărmanul teu tată a slăbit și tu o să-i fii de mare ajutor. Îți spui să faci acesta pentru binele teu.

Eră o nopte orbă. Femeia stinse lampa. O candlelă mică mai ardea într'un colț depărtat.

Alecu adormi adânc. Bătrâna se sculă încet ca o umbră. Ea se duse la mēsa fiului ei și începū să caute ceva.

— A... asta-i... am găsit otrava — șopti ea. Apoi își sărută cu patimă copilul.

In dimineața următoare, nimenea n'a mai putut deșteptă pe mama lui Alecu.

Acesta ingenuchiase lângă ea.

— Mamă... scōlă... o să mergem acasă.

— E mōrtă! îi dīse unul.

— Nu-i mōrtă! — respuse Alecu; acuma me duce acasă.

Și tinerul puse trupul mamei sale in coșciug, coșciugul într'o trăsură și porni spre casă, fără să-și mai întōrcă privirea spre orașul, unde-și otrăvise vieța și-și mănecase tinerețele.

Și pe tot drumul cădeau stele de zăpadă peste jalnicul coșciug de brad.

SORA DURMA.

Ilustrațiunile din nr. acesta.

Louis Pasteur. Marele învățat francez, Ludovic Pasteur, fondatorul bacteriologiei moderne, care a murit in toamna acēsta, s'a născut la 1822, in orașelul Dole. Ș-a făcut studiile la Paris și începēnd din 1848 a fost profesor prin multe orașele de provincie. La 1867 a fost numit profesor de chimie la Sorbonne in Paris. Aici ș-a creat numele nemuritor. A fost bolnav mult timp și a murit in etate de 73 ani.

Amor și fluturele. Copie după tabloul unui pictor modern, plin de poezie și de frumusețe. Amor, care a rănit atâte suflete, in urmă și el ajunge înțepat.

LITERATURĂ ȘI ARTE.

Știri literare. Dl. Dumitru Stăncescu scōte la București un nou volum de basme, la Müller, cu o prefață de dl. Dim. Teleor. — Dl. A. C. Cuxa, se ocupă cu o lucrare asupra țeranului român. — La clubul presei in București se vor ține o serie de conferințe literare.

Cartea Dragostei. In literaturile străine sânt multe antologii prețioase, care infățișeză icōna fidelă a literaturii respective. Și in limba română au apărut câteva, inse nici una nu-i bună, căci nu e completă și fiecare e tendențioasă, reprezentând numai o parte din autori și anume pe aceia pentru cari autorul are simpatii. Aflăm că librăria Carol Müller din București va scōte in curēnd o antologie nouă, acēsta va cuprinde numai poezii de amor și titlul ei va fi „Cartea Dragostei“. Dorim din inimă ca acēsta publicațiune să fie mai reușită deēt cele de pân' acuma. Redactorul ei este dl. Radu D. Rosetti. Va cuprinde peste 400 de pagini și se va tipări pe hârtie velină.

Premiile Academiei Române. Premiul Princesa Alina Știrbei se va da in sesiunea generală din 1906 pentru cea mai bună scriere despre: „Istoria României de la fundarea Daciei până la finele secolului present, pentru usul și întărirea simțemintelor patriotice ale tuturor cetățenilor“. In acēsta istorie trebuie să reieșă firul conducător al dezvoltării statului român, greutățile ce poporul a avut de invins, suferințele ce a îndurat, efectele infricoșate ale dominațiilor străine, luptele ce el a purtat pentru a susține naționalitatea sa neatinșă, redeşeptarea nēmului românesc dovedită prin independența redobândită și regatul înălțat de virtutea românescă ênsăși, — asigurată pentru vecie, precum va da Dumnezeu, prin succesele și progresele ce poporul va deseversî neincetat. (Din actul de donațiune.) Premiul este de 8.5000 lei, in care sumă se cuprinde premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 cōle de tipar garmond) in 1000 esemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei. Terminul presentării manuscrisurilor la concurs va fi până la 1 septembrie 1905.

Povestea Vorbii. „Biblioteca pentru toți“ in broșura cea din urmă, 25, publică a doua parte din „Povestea Vorbii“ de Anton Pann. Acēsta lucrare este o adevărată comoră națională, in care se află depusă cugetarea și limba poporului român. Ea este indispensabilă pentru cei ce vreu să facă studii serioase de limbă și cari vreu să cunoscă adevăratul idiom popular. Publicată in condițiuni atât de avantagiōse, lucrarea repusatului Pann credem că va străbate in tōte casele românesci. In curēnd va apăre și partea a treia, cu care se va incheiă acēsta publicațiune. Prețul unei broșuri, 30 bani. De vëndare in editura librăriei Carol Müller in București.

Diary nou. „Dunărea de jos“ nou organ al liberarilor disidenți, a apărut la Galați.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Știri teatrale și musicale. Dna Nelli Cornea va luă parte ca pianistă in concertul dnei Dochia Avinian, care se va da la 9/21 decembre in București. — Teatrul Lyric din București a ars; se scrie că proprietarul lui nu mai voeșce să-l ridice din nou.

Teatrul Național din București. Corespondentul nostru din București ne scrie, că dl. Grigore Cantacuzino a dimisionat din postul de director general al Teatrelor. Dl. Poni, ministrul instrucțiunii publice, i-a primit dimisiunea. Se crede că intreg comitetul teatral va fi schimbat. Printre candidații la direcție ar fi dnii Grigore Păuceșcu, I. Malla; se vorbeșce și de numirea dlui Caragiale. Nimic nu e încă sigur pân' acum. Poetul Vlahuță va primi să fie numit in comitetul teatral; asemenea și Delavrancea.

Intruniri sociale in Orăștie. Reuniunea femeilor române din comitatul Hunedōrei, in adunarea sa generală din urmă, a luat hotărîrea, ca membrele ei să aranjeze petreceri sociale in folosul reuniunii. Primele petreceri au inceput să se dea la Orăștie, la inițiativa dnei Victoria dr. Erdélyi, vicepresidenta reuniunii, in 1 decembre st. n. Serata s'a deschis prin o cuvēntare rostită de dl. dr. Ioan Mihu; apoi s'a jucat piesa „Zăpăciții“ comedie intr'un act de Kotzebue, prin dșōra Miți Baciș și dnii P. Barișiu, I. Moța și S. Procinkievitz. Apoi a urmat tabloul viu „Jertfa lui Amor“, in

care au figurat domnița Hortensia Cristea și domnișorele Miți Baci, Ioana Ramoșan, Veturia Vlad, Alma Moldovan, Aurelia Henzel și Lucreția Belei. A doua intrunire socială s'a ținut în sâmbăta trecută.

Societatea de lectură Andrei Șaguna din Sibiu a ținut mercuri la 29 novembre (11 decembrie) ședință publică, în memoria marelui arhiepiscop Andrei. În sala cea mare a seminarului andreian, cu următorul program: 1. „Cuvânt ocazional“, rostit de Victor Păcală, cleric în cursul al III-lea. 2. „Dădeul nostru“, de D. Cunțan, executat de corul seminarial. 3. Actul V, scena IV și V din „Ovidiu“, dramă de V. Alecsandri, predată de Lazar Triteanu (Ovidiu) și Ioan D. Șortan (Ibis), clerici în cursul I. 4. „Introducerea limbii slave în biserică noastră“, disertație de Iosif Enescu, cleric în cursul al III-lea. 5. „Clevetici Ultra-Demagogul“, cântonetă comică de V. Alecsandri, predată de Traian V. Motora, cleric în cursul al II-lea. 6. „Pe orizont departe“, de F. Mendelssohn, executat de corul seminarial.

Serate literare la Lugoj. Tinerii români din Lugoj aranjează o serie de serate literare-musicale, cu scopul de a promova interesele sociale-culturale românești. În vederea realizării cât mai perfecte a scopului, publicul român din provincie este invitat respectuos a lua parte la serate fiind vădit cu plăcere. Seria seratelor se va începe sâmbătă în 14 l. c. n., seara la orele 7 și 1/2 în localitățile „Casinei române“ (otel „Concordia“) și se vor continua în fiecare sâmbătă. Cu toată stima, comitetul aranjator.

Serate literare în Blaș. Reuniunea femeilor române din Blaș a început să aranjeze și în iarna această serate literare. Prima s'a ținut la 1 decembrie n. în sala de desemn a gimnasiului. Dl dr. Victor Szmigelski a cetit lucrarea sa „Influența creștinismului asupra artei“; dșora Elena Bodocan a declamat poezia „Pelerinajul la Kewlaar“ de Heine, tradusă în românește.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. Protopresbiter al Belințului s'a ales cu mare majoritate părintele Iosif Grădinaru, paroc în Seciani. — **Societatea „Jumimea“** a studenților universitari din Cernăuți la 4/16 decembrie va serba a XVIII aniversare a fundării sale. — **Dl dr. Luca** a ținut în 26 novembre (8 decembrie) a cincea conferință în sala universității din București; cu asta ocaziune a tratat despre „Perderea vorbirii“. — **Dl Victor Crășescu** (Stefan Basarabean) cunoscutul navelist din București, ș-a susținut teza pentru doctorat la universitatea de acolo.

Dl Onciul profesor la București. Dl Onciul din Bucovina, numit profesor la universitatea din București, își va începe cursul său de istorie numai prin ianuarie. Lecția de deschidere va fi publicată în „Convorbiri Literare“; lecțiile din cursul anului vor fi publicate apoi în volum. Așa ne scrie corespondentul nostru de la București.

Tinerimea română din Graț, care studiază la școlile mai nalte de acolo, a format o societate de lectură sub numele „Carmen Sylva“. Președinte s'a ales Ilie Iancu stud. în medicină; secretar și bibliotecar Valeriu Popescu stud. în med.; cassar Eugen de Harting stud. tech.

Catedră de limba română în Viena. Ministrul de culte și instrucțiune publică austriac a înființat la

școala pentru limbile orientale din Viena și o catedră de limba română. Profesor s'a numit dl George Dan, funcționar la ministerul de finanțe din Viena, originar din Bucovina. Cursurile au început la 1/13 decembrie și s'au înscris mulți ascultători.

Școlile românești din Macedonia. Români din Macedonia au înființat, cu autorizația guvernului turcesc, o eforie compusă din cei mai buni învățători de ai lor, cu menirea d'a întemeia și susține școli românești în Macedonia. Ea se numește „Eforia centrală română“, sediul ei este Bitolia. Afară de această eforie centrală, s'au mai format 12 eforii filiale prin orașele Macedoniei, iar în alte 5 au să se facă. Eforia din Bitolia a și înființat o școală românească în acel oraș; această școală e cercetată de 150 de băieți și 130 de fetițe, afară de școala normală de băieți și de fetițe, ce există de mai mult tot acolo.

Gimnasiul de stat din Cernăuți. Consiliul comunal din Cernăuți, la propunerea baronului Nicolae Mustatza, a hotărât să stăruie la locurile competente, ca în gimnasiul de stat, care se va înființa la Cernăuți în 1899, clasele inferioare să fie paralele române și rutene. Totodată s'a decis, la propunerea dlui dr. Wachtel, să se facă pașii necesari, ca în școlile medii din Cernăuți, limba română și rutenă să fie introduse ca limbi obligatorii astfel ca fiecare școlar să fie dator a studia una din aceste două limbi.

Școală română în Sofia. La începutul lunii curente s'a deschis în Sofia prima școală română primară, recunoscută și subvenționată de statul român și pusă sub direcțiunea dlui Lăzărescu. Numarul elevilor se urcă peste 50. Limba în care se face propunerea, e cea macedo-română. La inaugurare mitropolitul Partenie a oficiat un serviciu religios, iar ministrul plenipotențiar al României, dl Papiniu, a ținut un discurs.

Adunare de învățători în Biharia. Subreuniunea învățătorilor români gr. or. din despărțământul Vașcoului în Biharia va ține adunarea sa generală a doua în anul acesta în Crișciorul-de-sus la 8/20 și 9/21 decembrie sub presiunea dlui Petru Bogdan, notar dl Vasile Sala.

C E E N O U ?

Hymen. Dl Augustin Sabo, absolvent de teologie al diecesei de Oradea-mare, s'a logodit cu dșora Mări-óra Paladi, fiica dlui Samuil Paladi, proprietar în Borodul-mare. — **Dl Aurel Suluțiu** Cărpinișanul s'a cununat cu dșora Aurelia Gh. Z. Nicolau în duminica trecută la Ploești.

Știri personale. Prințul Ferdinand și principesa Maria vor pleca peste câteva săptămâni în străinătate. — **Generalul Barozzi** este numit șef al marelui stat major al armatei române. — **Dl Pompeiu Hossu**, inginer în Cluș, a fost numit inginer suprem. — **Dl Aurel Bărsan**, vicenotar la tribunalul din Chezi-Oșorhei, a fost transferat în aceeași calitate la Hatzfeld în comitatul Torontal. — **Dl Traian Marcu**, funcționar la „Victoria“ din Arad, a fost ales contabil la institutul de economii și credit „Sentinela“ din Satu-nou.

Reuniunea femeilor române din Mediaș și giur a ținut la 28 novembre n. o adunare generală extraordinară, spre a alege presidentă în locul dnei Sofia Pușcariu, care s'a mutat de acolo la Abrud. Presidentă s'a ales dna Maria Moldovan. soția părintelui protopop Ioan Moldovan. S'au ales și 5 membri în comitet cu vot consultativ, în persoanele dlor I. Moldovan

protopop, dr. I. Ivan avocat, Ioan Chendi, Romul Mircea și Fildu Necșa. Fondul reuniunii până la 1 iulie s'a urecat la 6156 fi. 79 cr.

Damele române din Lipova au compus, sub presidiul dnei Scala, un comitet care va adună ofrande pentru ca la Crăciun să se potă cumpăra vestminte de iernă copiilor săraci. Totodată, scrie „Revista Lipovei“ au decis ca în carnavalul viitor să se dea un bal în folosul școlărilor români săraci de la școlele de acolo.

Necrológe. *Lea Ventura-Vermont*, distinsa tragediană a Teatrului Național din București, consórta dlui George Ventură, cunoscutul autor și compositor, a încetat din viață la București în etate de 31 ani. Prin mórtea ei Teatrul Național a pierdut o artistă meritóasă, care anevoie va puté fi înlocuită. — *Iudita Candrea n. Corcheș* a repausat la 30 novembre în Négra din Munții-Apuseni. — *Vasile Dan*, subjuce r. în pensiuene, a murit la Zernești, în etate de 49 ani. — *Simeon Crai-nic*, paroc gr. c. în Urișul-de-jos, a repausat la 4 decembrie, în etate de 75 ani. — *George Muntean*, c. și r. căpitan în pensiuene, a încetat din viață la 5 decembrie, în etate de 43 ani, în Totvaradia. — *Elena Câmpian n. Mircea*, soția preotului Iosif Câmpian din Prigor, a murit la 3 decembrie, în etate de 59 ani.

Pentru dómne tinere.

Spélatul dantelelor. Bine întinse, dantelele sânt înfășurate séu pe o sticlă lungă, séu pe un sul de sticlă și deasupra se pune o sticlă albă și se cósé, astfel că se acoperă cu totul dantela. Dantelele astfel aranjate sânt muiate în apă caldă cu săpun, și lăsate 24 ore. — După acest timp sânt scóse și bine stórse între mâni pentru a scóte necurățenia și sânt iarăș puse în altă apă curată cu săpun. Vom repetă această operație de atâtea ori, până când nu va mai éși apă necurată din ele. — Décă vedem că s'au curățit bine, atunci le punem în apă rece, pentru a scóte tot săpunul. — Stórse iarăș bine, le punem în fine în apă cu puțină scrobélă (amidon) și sinélă (scrobélă albastră), le scótem imediat și le invélím în o cărpă albă pentru a fi bine stórse între mâni. Dantelele astfel spélate vor fi călcate, desfășurate și pe o pătură de lână destul de grósă.

Pentru a înálbi mânilé. Puneți o lingură de hrean ras într'un sfert de litru de lapte cald. Spélați-ve cu acest amestec și lásați-l să se usuce pe mâni înainte de a ve clătí. Pentru ca mânilé să nu crape séu să se înróséscă, trebuesc svéntate cu ingrigire, mai ales decă e frig séu vânt.

Felurimi.

Dansul. Originea dansului se urcă la timpurile primitive. Primele popóre dansau în dílele de serbătóre, în giurul divinităților lor. Grecii aveau dansuri sacre, profane și militare. Romanii mai întéi respinseră dansul, ca ceva nedemn, pe urmă se deprinseră cu el până la depravațiune. În timpul împératului Constantin se afliau în Constantinopole trei mii de dănțuitori. Poporul îi iubiá așa, că odată fiind espulsați, a trebuit

numai decát să fie aduși îndérát. În Franța, dansul a ajuns la modă în evul mediu. Sub Ludovic XIV și Ludovic XV menuetul fu în mare cinste; apoi fu înlocuit cu gavota, care avú mare succes în 1789 și 1790, și dispărú apoi sub imperiu. Original din Anglia, cadrilul a fost introdus în Franța de cătră Trenitz, de aceea a și purtat mai întéi numele de trénis. Valsul nu-i de origină germană, cum se credea mai în genere: în Provençe au vâlsuit ómenii mai întéi, și dansul acesta se numiá atunci volte. Germanii l'au adoptat mai apoi ca dans național și l'au numit Waltzer. Galopul e unghuresc; redowa și mázurca sânt dansuri poloneze. Polka datéză de la 1345 și a fost adusă în Franța de o suedeză. Baletul a fost introdus în Franța de Caterina de Medicis. Ludovic XIV. nebun după acest dans, figurá în multe baleturi organizate de Molière. Prima metodă pentru a invétá dansul apărú în orașul Langres din Franța în 1663. Autorul e un călugăr, anume Iohan Tabouret.

Pentru femeile cari vreau să devie blonde în loc de brune. Femeile brune cari vor să devie blonde, se pot transformá — după un díar american — astfel: Se udă pèrul cu un produs oxidétor: pui în pèr un pieptene metalic ce se află legat cu unul din polurile unei baterii, pe când celalalt pol e legat de o tábliță de fier pusă pe céfă. Soluțiunea se descompune printr'un curent și dá drumul agentului oxidant care lucréză asupra materiei colorante a pèrului și-i dá culórea dorită.

Poșta redacțiunei.

Vasou. Colinde și alte poesii populare primim cu plăcere. Dar să fie copiate întocmai precum le cântă poporul; aceste sânt niște fragmente schimosite și prin urmare fără nici o valóre.

Amicus. Așteptăm continuarea scrisorilor bine primite de cetitorii nostri.

Dr. T. Trimite-o, decă gândești că e potrivit pentru noi.
București. D. T. Mulțumiri. Continuéză cât mai adese ori.
Beins. T. B. S'au sfêrșit schițele de călétorie?
Paris. Cu plăcere.

Călindarul săptămânei.

Duminea a 28-a după Rosalií Ev 14 dela Luca. c. 18. gl. 3. a inv. 6.

Đina sept.	Călindarul vechiu	Călind. nou	Sórele.
Duminea	3 Prof. Sofronie	15 Maxim	7 35 3 33
Luni	4 Mart. Barbara	16 Adelhaida	7 37 3 20
Martí	5 Cuv. Sava	17 Lazar	7 38 3 30
Mercuri	6 (†) St. Păr. Nicolae	18 Achile	7 33 3 31
Joi	7 Păr. Ambrosie	19 Abraham	7 41 3 30
Vineri	8 Cuv. Patapie	20 Amon	7 42 3 33
Sâmbătă	9 † Zem. SS. Ana	21 Ap. Toma	7 43 3 31

Apropiindu-se sfêrșitul anului, rugăm pe toți aceia a căror abonamente espiră, să binevoiéscă a le innoi de timpuriu.

Asemenea rugăm și pe aceia cari primesc fóia nóstră regulat, inse încá nu ne-au respuns costul ei, să-și facă datoria.

Proprietar, redactor respunđător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARUL LUI IOSIF LÁNG ÎN ORADEA-MARE.